

הפנינה הכפורה לחד עולם

ספר

זֶהָר הַקְּדוֹשׁ

עם באור
הַכֶּתֶר וְהַכְּבוֹד

מאמר לפרשת עקב

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מדרשת קרן סללו ברכה

מִדְּרָשׁ וְקַרְנֵי שֶׁמֶן שֶׁמֶן נֶאֱמָרָה

מִדְּרָשׁ וְקַרְנֵי שֶׁמֶן שֶׁמֶן נֶאֱמָרָה

מצות 'תרומה גדולה'

כַּקֹּדֶשׁ בְּתָר דָּא לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְדוּלָּה, וְאוֹקְמוּהָ תְּרֵי מִמָּאָה, מְאֵי תְרוּמָתָהּ. רַבְּנָן דְּמִתִּיבְתָא, הָאֵי תְרוּמָה דְּצָרִיכִין לְאַפְרָשָׁא תְּרֵי מִמָּאָה, בְּסִתְרֵי תוֹרָה מְאֵי נִיהוּ. מֵאֵן דְּבָעֵי לְמִטְעֵם, אִי הוּא זֶר יוֹמֵת וְהֵינּוּ אֶל זֶר סַמְא"ל. דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר

הַפְּתֵר וְהַכְבִּיד

בַּקּוֹדֶשׁ הבא מבאר בו את מצות 'תרומה גדולה' על פי סוד בכמה אופנים, ובביאור הראשון מבאר שמצות תרומה שהיא תרי ממאה [במידה בינונית] היא מצות 'קריאת שמע' שחרית וערבית, שבפסוק 'שמע' ו'ברוך שם' יש מ"ט אותיות, ושני פעמים מ"ט עולה צ"ח, והבינה והמלכות משלימים למאה. עוד מבאר שתרומה היא מלשון 'הרמה' שצריך להגביה ידיו ולזקוף י' אצבעותיו קודם הסעודה, ועשר אצבעות רמוזות לשם הוי"ה במילוי מ"ה שיש בו י' אותיות, ומ"ה בחלוף של א"ת ב"ש עולה מאה, והוא כנגד מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום. ועוד מבאר ש'תרומה' הם אותיות תורה מ', ורומז על התורה שנתנה בארבעים יום, ויבאר את הטעם שמרעה"ה לא אכל ולא שתה כל אותם הארבעים יום.

- בסתרי תורה למה הוא רומז, אלא כך הוא פירושו, **מֵאֵן דְּבָעֵי לְמִטְעֵם** - מי שרוצה לטעום מהתרומה העליונה, ולהכלל בייחוד העליון הנעשה על ידי מצות קריאת שמע שחרית וערבית, **אִי הוּא זֶר יוֹמֵת** - אם הוא זר יומת, **וְהֵינּוּ אֶל זֶר סַמְא"ל** - ואותו זר היינו סמא"ל הנקרא 'אל זר', והטעם הוא בכדי שלא יכלל בייחוד זה שאין לו חלק ונחלה שם! **דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר** - כי הקדוש ברוך הוא אמר לבני ישראל,

כַּקּוֹדֶשׁ בְּתָר דָּא - המצוה שלאחר מצוה זו, היא **לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְדוּלָּה**, **וְאוֹקְמוּהָ תְּרֵי מִמָּאָה** - והעמידו חכמים ששיעור ההפרשה הוא שני חלקים ממאה, שהוא שיעור אחד מחמישים². ושואל רעיא מהימנא³ **מְאֵי תְרוּמָה רַבְּנָן דְּמִתִּיבְתָא** - מהו תרומה רבני הישיבה, ומפרש להם שאילתו, **הָאֵי תְרוּמָה דְּצָרִיכִין לְאַפְרָשָׁא תְּרֵי מִמָּאָה** - תרומה זו שצריכים להפריש שני חלקים ממאה, **בְּסִתְרֵי תוֹרָה מְאֵי נִיהוּ**

תרומה תרי ממאה כנגד קיש שחרית וערבית

מקורות וציטוטים

א. מצות תרומה גדולה על פי רש"י נתבארה בפסוק (במדבר י"ב): 'כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיהם אשר יתנו לה' לך נתתים' ו'ראשיהם' הוא 'תרומה גדולה'. אמנם פסוק זה הוא קודם לפסוק 'כל חרב בישראל לך יהיה' (שם פסוק ד'), ומסידור הדברים כאן נראה שמצות תרומה גדולה נאמרה לאחר מצות חרמים, ובאמת ליעקב כתב שהכונה לפסוק 'כל תרומות הקדשים אשר יימנו בני ישראל לה נתתי לך ולבניך ולבנותיך חק עולם' וגו' (שם פסוק ט) שהוא כולל גם תרומה גדולה.

ב. במסכת תרומות (פרק ד ג-ד): שיעור תרומה עין יפה אהת מארבעים וכו' והבינונית מחמישים וכו'. האומר לשלוחו צא ותרומם תורם כדעתו של בעל הבית אם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם כבינונית אהת מחמישים והרי שסתם תרומה הוא אחד מחמישים. והרמב"ם בפירושו המשניות שם כתב סמך לשיעור אחד מחמישים שהוא משמעות תיבת 'תרומה' שהוא תרי ממאה ועי"ש. [וכן הוא בוהר ויקהל (ח"ב ר) ובוהר בלק (ח"ג קפת)].

ג. קרני אור.
ד. קרני אור.
ה. ע"פ הרמ"ק. וז"ל: כי בסוד הייחוד דקריאת שמע עיקר הכוונה להבדיל ולהפריד משם הקליפות כולם, וסוד הבדלם בסוד ד' של 'אחד' גדולה, ששם יכוין האדם לקשר הספירות ולייחד אותם, ואין חיצונים שהם ערוה ופירוד וקיצוץ נטיעות נקברים שם, וכן בסוד 'עולם ועד' לקשר סוד הספירות עם הכסא [-לקשר האצילות עם הבריאה] וסוד ההיכלות עם הכסא [-יצירה עם הבריאה] וסילוקם מעל החיצונים, ושאין החיצונים נקברים שם.
ו. ראה שבת (קה): 'לא יהיה בך אל זר ולא שתתווה לאל נכר' (תהלים פ"א ז), 'איוהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע.
ז. רמ"ק. וז"ל: והזר סמא"ל, אם ירצה לטעום מהתרומה, דהיינו להיות נכלל בייחוד הנזכר חס ושלום שאין לו חלק ונחלה שם, ולזה יומת ודאי, כדפירשנו. וכעין זה פירש גם בקרני אור.

(שמות כח ב) 'וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה', תְּרֵי מִמָּאָה, לַיְחִדָּא לַיה תְּרִין זְמַנִּין בְּיוֹמָא, דְּהֵינְנוּ תְּרֵי מִמָּאָה, בְּמִ"ט אֲתוּנן דְּשִׁמְעַ וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּעַרְבִית, וּבְמִ"ט אֲתוּנן דְּשַׁחְרִית, חֲסְרִין תְּרִין מִמָּאָה, אֵינּוּן שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה, וְתַתָּאָה, בְּתַרְוּוּיָהּ צְרִיךְ לַיְחִדָּא לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא.

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

ערבית, וכן **במ"ט אַתוּנן דְּשַׁחְרִית** - ובמ"ט אותיות של קריאת שמע של שחרית, וסך הכל עולה צ"ח אותיות, ונמצא **חֲסְרִין תְּרִין מִמָּאָה** - חסר שתיים כדי להשלים למאה, **אֵינּוּן שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה וְתַתָּאָה** - והם השכינה העליונה שהיא 'בינה', והשכינה התחתונה שהיא 'מלכות', והם בעצמם ה'תרומה', ומשלימים את המאה אותיות, **בְּתַרְוּוּיָהּ צְרִיךְ לַיְחִדָּא לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא** - כי בשתייהן צריכים לייחד לקדוש ברוך הוא שהוא זעיר אנפין, וזהו כוונת הפסוק 'ויקחו לי תרומה' לייחד אותן אליו.^א

'וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה' (שמות כח ב), ו'תרומה' הוא מלשון **תְּרֵי מִמָּאָה** - שני חלקים ממאה. ועל פי סוד בא לרמז **לַיְחִדָּא לַיה תְּרִין זְמַנִּין בְּיוֹמָא** - שצריך לייחדו שני פעמים ביום, כי 'ויקחו לי' פירושו לייחד ליה, וצריך לייחד את ה'תרומה' **דְּהֵינְנוּ תְּרֵי מִמָּאָה** - דהיינו את השני חלקים ממאה. ומפרש, כי **בְּמִ"ט אֲתוּנן** - במ"ט אותיות **דְּשִׁמְעַ** ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד, **וְבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד דְּעַרְבִית**, - שפסוק 'שמע' יש בו כ"ה אותיות ו'ב' ברוך שם' יש כ"ד אותיות, וסך הכל הם מ"ט אותיות בקריאת שמע של

מקורות וציונים

שפירש] והם בת שבע עילאה [-בינה] שחרית, ובת שבע תתאה [-מלכות] ערבית. וכל ה' חמישים שערים [-בינה ומלכות שהם אות ה' יש בהן חמישים שערים] והיינו שהמלכות עצמה והבינה עצמה מילאות מ"ט. וראה הערה הבאה.

י. וראה רמ"ק שפירש וז"ל: והיינו שהמלכות עצמה והבינה עצמה מילאות מ"ט ומשלימים המספר בענין שהם תרי ההין כלולות ממאה, והם תרומה להקדוש ברוך הוא בסוד הייחוד. והגר"א פירש וז"ל: איננו שכונתא כו' דמ"ט אַתוּנן בקודשא בריך הוא ושער החמישים בבינה. וכן בערב מלכות בבינה והן [-הבינה והמלכות] 'תרומה' אחד מחמישים. [ובפרסדס רמונים שער השערים (יג) פרק ה וז"ל: והנה הכונה מבוארת כי חמישים שערים הם שבעה כלולות משבעה שהם ארבעים ותשעה. והנה הארבעים ותשעה הם בשבעת ימי הבנין ושער החמישים היא בינה בעצמה שממנה נאצל כל השבעה וממנה יונקות ולכן הם שערים מראים כחה ופעולותיה. ועצמותה נעלמת אפילו ממש רבינו ע"ה עכ"ל. ומבואר שעצמות הבינה הוא שער החמישים והמ"ט שערים הם תחת הבינה שהם מוצאים לפועל את כוחה. וראה שם עוד בפ"י שיש בחינה נוספת של חמישים שערים בבינה עצמה].

יא. ולפירוש הרמ"ק הכונה שאחר שהם נשלמות בבחינת מאה הם עצמם מתייחדות עם הזעיר אנפין שהוא אמצעי ביניהם ונוטל מהבינה ומשפיע במלכות, וכדלהלן. ולפירוש הגר"א תרי ממאה שהם בחינת הבינה והמלכות מתייחדות עם המ"ט אַתוּנן שהוא בחינת זעיר אנפין.

והגר"א ביהל אור פירש דמאן דבעי למיטעם הולך על האדם שטועם קודם שיקרא קריאת שמע שעל ידי זה שורה 'אל זר' בתוכו. וז"ל: מאן דבעי למיטעם כו' כי זר שאוכל תרומה במיתה. ורוצה לומר מאן דאכיל קודם קריאת שמע דשחרית וערבית שהן 'תרומה' [-ובמבואר בהמשך המאמר. ומה שהוא מוחיב מיתה הוא] כמו שכתוב (ברות ד) שלא יאמר אוכל קימעה כו' [ואתה קימעה ואישן קימעה, ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל, וחוספתו שינה ונמצא ישן כל הלילה. אבל אדם בא מן השדה ערב, נכנס לבית הכנסת, אם רגל לקרות קורא, ואם רגל לשנות שונה, וקורא קריאת שמע ומתפלל, ואוכל פתו ומברך] וכל העובר על דברי חכמים כו' [חייב מיתה]. וכן בשחרית לא תאכלו על הדם' [ויקרא יט כא] שאמרו בוהר [ויקהל ח"ב רטו] ששורה אל זר בתוכו והוא נהנה מאותה אכילה קודם קריאת שמע של שחרית.

ח. קרני אור.

ב. הגר"א כתב דמ"ט אותיות [-שהם בס"ה צ"ח] הם בקודשא בריך הוא. ובדברי הרמ"ק נראה שיש מ"ט בחינות בבינה ומ"ט בחינות במלכות. וז"ל הרמ"ק: וסוד זה הוא מ"ט אַתוּנן שיש בשמע וברוך שם והיינו סוד 'וישאוהו כמוט בשנים' שית אַתוּנן ושית אַתוּנן [נראה דצ"ל שית **תיבין** שהם שש תיבות שיש בפסוק ושש תיבות בברוך שם וכן הוא בריע"מ שופטים ח"ג רעד:]; ומ"ט אַתוּנן הם מ"ט שערים שבשבעה, ומ"ט שבשבעה, [-נראה כוונתו שיש ז' ספירות וכל אחד כלול מזו' הרי מ"ט והם ב' פעמים, וכמו

**אָמַח דְּתַרְנוּוִיָּהּוּ. מִדָּה דְּתַרְנוּוִיָּהּוּ. מָאָה בְּאִמָּה. אִמָּ"ה בְּאִתְּוִי
מָאָ"ה אִיהוּ וְאִיהוּ בְּהַפְךָ אִתְּוִי, הָאָם.**

**וְעוֹד 'וְהִיא בְּאִכְלָכְכֶם מִלְּחָם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לְיָי' (במדבר טו יט),
'תְּרִימוּ', בְּגוֹן 'רוּם יִדְהוּ נִשְׂא' (חבקוק ג י, ו) וְאִינוּן עֶשֶׂר**

הַפְתָּר וְהַפְּכּוֹד

בְּאִמָּה - לכך נכללו החמישים של הבינה והחמישים של המלכות כאחד, כיון ששניהם נכללים יחד על ידו והם 'מאה באמה' כלומר הם 'מאה' על ידי זעיר אנפין שנקרא 'אמה', ורמז לדבר **אִמָּ"ה בְּאִתְּוִי מָאָ"ה אִיהוּ** - 'אמה' באותיותיו הוא 'מאה', וְאִיהוּ בְּהַפְךָ אִתְּוִי הָאָם - וכן מאה בהיפוך האותיות הוא 'האם', שבינה ומלכות שתיהן נקראות אם, ועל ידם נשלם בחינת מאה^{יב}.

אחר שביאר כוונת הפסוק 'ויקחו לי תרומה' על ענין ק"ש שחרית וערבית מבאר עתה שכלול בו גם הגבהת אצבעותיו קודם האכילה שרומז לשם הוי"ה במילוי אפי"ן העולה מ"ה, ולמאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום.

וְעוֹד פירוש במצוה של הפרשת תרומה גדולה, מזה שאמר הכתוב (במדבר טו יט) **'וְהִיא בְּאִכְלָכֶם מִלְּחָם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לְיָהוָה'**, הגנה תיבת **'תְּרִימוּ'** הוא לשון הרמה^{יג}, **כְּגוֹן** - כמו שאמר הכתוב (חבקוק ג י) **'רוּם יִדְהוּ נִשְׂא'** - והכוונה הוא שצריך הוא להגביהן כלפי מעלה קודם ברכת הלחם^{יד}, וְאִינוּן עֶשֶׂר

אחר שביאר פסוק 'ויקחו לי תרומה' היא מצות ק"ש שחרית וערבית, שעל ידי בחינות התרומה' שהם בינה ומלכות נשלם מספר מאה, מוסיף ומבאר שכללות המאה הם בזעיר אנפין.

וממשיך לפרש שמה שאמר 'תרי ממה' ולא אמר 'אחד מחמישים'^{טז}, הוא משום ששניהם נכללות יחד על ידי **אִמָּה דְּתַרְנוּוִיָּהּוּ** - זעיר אנפין הוא 'אמה' אמצעי בין שתיהן, שהאמה יש בה ששה טפחים, וכן בזעיר אנפין יש בו ו' בחינות, ושלושה מהם [שהם ספירות חסד גבורה תפארת] מתייחסים אל הבינה, כנגד אות ה' של הבינה שיש בה ג' ווי"ן. והשלשה בחינות האחרות [שהם ספירות נצח הוד יסוד] מתייחסים אל המלכות כנגד אות ה' של המלכות שגם בה ג' ווי"ן^{יז}. וכן זעיר אנפין הוא **מִדָּה דְּתַרְנוּוִיָּהּוּ** - המידה של שניהם, שהמידה של הזעיר אנפין שהוא עץ החיים הוא מהלך חמש מאות שנה, כנגד החמישים שערי בינה [כל אחד כלול מעשרה], ונוטל מחמישים שבבינה ומשפיע לחמישים שבמלכות^{יח}, **מָאָה**

זעיר אנפין ממוצע בין בינה למלכות

הגבהת עשר אצבעותיו קודם האכילה רומז לשם מ"ה

מקורות וציונים

הא"ם, ואפשר הטעם שה"א עילאה כלולה בתתאה וה"א תתאה כלולה בעילאה. והגרי"א כתב [ע"פ דרכו שבינה והמלכות אין בהם מאה רק הם משלימות למ"ט שבזעיר אנפין] וז"ל: **האם** דתרוויהו נקראים 'אם' אימא עילאה, אימא תתאה, ה' עילאה, ה' תתאה, זהו 'האם' [כלומר האם הוא צירוף אות ה"א לחיבת אם], בה' נשלם מאה, שבקודשא בריך הוא ב' פעמים מ"ט, בתפארת יסוד, וכנגדן משלים מאה שכניה עילאה ותתאה.

טז. קריני אור ואמת ליעקב וכן נראה בדברי הרמ"ק. ובדברי הגר"א נראה ש'תרומה' הם הברכות, וכדלהלן.

יז. פירוש הפסוק על פי המצודות שמדבר שם מנפלאות השי"ת שנעשו בנחל ארנון, ואמר שהשי"ת 'רום ידיו נשא' כלומר רוממותו כח יד המוקם נשא אז עד למעלה, כי כולם הכירו בנפלאותיו.

יח. הגר"א. וז"ל: ולכן צריך להגביה הידים קודם ברכת הלחם וזהו 'והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' והוה שאמר 'ידיו נשא' רוּם זהו התרומה - הברכות, שצריך בברכת נטילת ידים 'דהו

יב. רמ"ק. וז"ל: ולכן כלול אותו אמר תרי ממה דהיינו תפארת יא. רמ"ק וז"ל: ולכן כלול אותו אמר תרי ממה דהיינו תפארת יא. רמ"ק וז"ל: כי כל ה' שלשה טפחים דהיינו בסוד ה' שלשה ווין, וא"ו ששה ווין, שלש עליונות שבבינה שהם ו'יסע חסד, ו'בא גבורה, ו'יט תפארת, והיינו ה'. וכן הם שלשה שבמלכות שהם ו'יסע נצח, ו'בא הוד, ו'יט יסוד, והיינו ה', ולהכי נקט תרי ממה ודאי. והגרי"א כתב וז"ל: אמה שהוא ו' אחד בין שניהם.

יד. רמ"ק וז"ל: כי עץ החיים מהלך חמש מאות שנה דהיינו סוד חמישים שבבינה, ונוטל מאלו ומשפיע לאלו דהיינו חמישים שבמלכות, והוא מאה כולל אלו ואלו, ולכן לכלול אותו אמר תרי ממה. והגרי"א פירש [ע"פ דרכו שבינה והמלכות משלימים את המ"ט שבזעיר אנפין] שמדה הוא בגימטריא מ"ט, ולכן נקרא מדה' דתרוויהו.

טז. הרמ"ק פירש וז"ל: ועוד כל ה"א היא עצמה כלולה ממה דהיינו ה"א במילוי שהוא ששה, אמה בשלמות, דהיינו בהיפוך אתון

אֲצַבְעֶנּוּ, דְסָלִיקוּ דְלִהוּן לְעֶשֶׂר סְפִירָן, דְאֵינְנָן יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, דְסָלִיקוּ מ"ה. וּבְאֲתוּן דְאֶלְפָא בִּיתָא, מָה סָלִיק מְאָה, י"ם ה"צ. וְהָא אִיהוּ דְאֻקְמוּהָ רַבְנָן מְאֵרֵי מִתְנִיתִין, וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מ"ה יְהו"ה אֶלְהִיךָ שׁוֹאֵל מְעַמְדָּךְ (דברים י יב), וְאָמְרוּ, אֵל תִּקְרֵי מָה אֶלְפָא מְאָה, לְקַבֵּל מְאָה בְּרַכָּאן דְמַחְיִיב בַּר נֶשׁ לְבָרְכָא לְמַאֲרִיָּה בְּכָל יוֹמָא, וְהָא אִיהוּ דְצָרִיךְ בַּר נֶשׁ לְמַטְעֵם בְּכָל יוֹמָא לְמַאֲרִיָּה, וּבְגִין דָּא וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה'.

הַבְּתָרָה וְהַכְּבוֹד

בעלי המשנה, על הפסוק וְעֵתָהּ יִשְׂרָאֵל מ"ה יְהוָה אֶלְהִיךָ שׁוֹאֵל מְעַמְדָּךְ (דברים י יב), וְאָמְרוּ, אֵל תִּקְרֵי מָה אֶלְפָא מְאָה - אל תקרא 'מה' אלא מאה, משום שהחילוף של אותיות 'מה' בא"ת ב"ש עולה בגימטריא מאה^כ, לְקַבֵּל מְאָה בְּרַכָּאן דְמַחְיִיב בַּר נֶשׁ לְבָרְכָא לְמַאֲרִיָּה בְּכָל יוֹמָא - כנגד מאה ברכות שמחוייב האדם לברך את קונו בכל יום, וְהָא אִיהוּ דְצָרִיךְ בַּר נֶשׁ לְמַטְעֵם בְּכָל יוֹמָא לְמַאֲרִיָּה - וזהו שהאדם צריך להטעים בכל יום את קונו^כ, וּבְגִין דָּא - ומשום זה בכדי לרמוז אל ענין זה, וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה' - דהיינו שירים את עשר אצבעותי בסוד מ"ה

אֲצַבְעֶנּוּ - והם עשר אצבעות שבשתי הידים^כ, דְסָלִיקוּ דְלִהוּן לְעֶשֶׂר סְפִירָן - שהעליה שלהם היא לעשר ספירות^כ, דְאֵינְנָן - ועשר ספירות אלו הם כנגד שם יו"ד ה"א וְא"ו ה"א שיש בו עשר אותיות, דְסָלִיקוּ מ"ה - שעולה בגימטריא מ"ה^כ.

וּבְאֲתוּן דְאֶלְפָא בִּיתָא - ובחילופי אותיות דאלף בית, דהיינו בא"ת ב"ש^כ, מָה סָלִיק מְאָה - מ"ה עולה מאה, ומפרש י"ם - כי המ' של מ"ה מתחלף עם אות י"ב, ה"צ - והה' של מ"ה מתחלף עם אות צ', נמצא י' וצ' בגימטריא מאה, וְהָא אִיהוּ דְאֻקְמוּהָ רַבְנָן מְאֵרֵי מִתְנִיתִין - וזהו שהעמידו רבנן

מ"ה הוא 'מאה' רמז למאה לברכות

מקורות וציונים

ומשום זה ביארו בעלי המשנה, מי שמולול בנטילת ידים נעקר מן העולם, ולמה, משום שיש בהם הסוד של עשרה מאמרות, ושמונה ועשרים אותיות שבהם נברא העולם].

כא. וראה בשער המצות (שם) וז"ל: ונשלים ענין הגבחת הידים וכו', ואחר שנשתלקו הקליפות מן הידים או תגביה ידיו למעלה כנגד פניך ותכוין להעלות בהם את העשייה ליצירה לקבל שפע האכילה שלה משם כנוכר וזו היא כונה הגבחת הידים למעלה וכו', ולפי שהידיים אלו הם ביצירה כנוכר לכן הו"יה זו מלויה באלפין כנודע. **כב.** קרני אור והגחות מהרצ"א.

כג. וראה בהגרות מהרצ"א שגרס וז"ל: י"ם ה"ץ צריך לומר מ"י ה"ץ. **כד.** אמת ליעקב. וראה מנחות (מג) וז"ל: תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך'. ופירש רש"י: מה ה' אלקיך קרי ביה מאה. והתוס' שם הביאו בשם יש מפרשים משום דמ"ה בא"ת ב"ש עולה מאה.

כה. רמ"ק וז"ל: כלומר כמו שהקדוש ברוך הוא מאכילו ברכת הארץ, כן יאכל הוא להקדוש ברוך הוא מאה ברכות.

נשא. והרמ"ק כתב וז"ל: והיה באכלכם מלחם הארץ' הכונה בסוד ברכת המוציא לחם מן הארץ שצריך לסלק עלש אצבעות בברכה זו לרמוז אל עשר ספירות. והיינו באכלכם מלחם הארץ כענין המוציא לחם מן הארץ, תרימו רום ידיו נשא' דהיינו עשר אצבעות תרומה לה'.

יג. וראה בשער המצות (פרשת עקב) וז"ל: ענין נטילת ידים שהוא לשון נשיאות כמו 'וינטלם וינשאם' (ישעיה סג ט), אשר ביאורו הוא שבעת רחיצתם גביהם למעלה עד כנגד ראשו ולפחות עד כנגד שתי הפנים שבו כי גם הפנים מכלל רישא אינון [וכו']. ואמנם ענין הידים עצמם עניינם הוא כי הנה אנו רואים שאין בכל האיברים שבגוף האדם מקום שנגלו בו בגילוי בחינת עשרה כמו באצבעות הידים ורגלים.

כ. וראה בוורר פרשת פנחס (רע"מ, ח"ג רמח). וז"ל: ועשר אצבעו, רמיזי לעשר אמירן דעובדי דבראשית, ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין, מאן דמולול בנטילת ידים, נעקר מן העולם, אמאי, בגין דאית בהון רוא דעשר אמירן, וכ"ח אתוון דבהון אתברי עלמא. [ועשר אצבעות רמוזות לעשרה מאמרות של מעשה בראשית,

וְכַמָּה תְּרוּמוֹת אֵינּוֹן, אֵיִת תְּרוּמָה מְדֹאֲרֵיִתָּא,
תּוֹרָה מ'. וְהָאֵי אֵיִהוּ תְּרוּמָה, תּוֹרָה
דְּאֵתִיִּיהִיבַת בְּאַרְבַּעִים יוֹם. וְאֵי תִימְרוֹן דְּאֶכְלִינָא מִנָּה,

הַתָּרָה וְהַכְּבוֹד

מן התורה^{כז}, כי תיבת תרומה הוא אותיות **תּוֹרָה מ'** ומפרש **וְהָאֵי אֵיִהוּ תְּרוּמָה** - וזהו תרומה, **תּוֹרָה דְּאֵתִיִּיהִיבַת בְּאַרְבַּעִים יוֹם** - התורה שניתנה בארבעים יום^{כח}, ולכן נקראת התורה תרומה^{כט}, ומשמעות הדבר שצריך להיות תורה לשמה שלא יהנה ממנה האדם אלא כולה לגבוה^ל ולכן אמר רעיא מהימנא, **וְאֵי תִימְרוֹן דְּאֶכְלִינָא מִנָּה**^ל - ואם תאמרו שאכלתי ונהנתי מזכות התורה באותם הארבעים

שהוא מאה, כי בשכר מאה הוא אוכל ומתנהג משפּעו^כ.

אחר שביאר את ענין התרומה על ק"ש ומאה ברכות, מביאר עתה עוד רמז בענין 'תרומה' שהם אותיות תורה מ, שהיא התורה שנתנה בארבעים יום ועל כן נקראת 'תרומה'.

וְכַמָּה תְּרוּמוֹת אֵינּוֹן - וכמה דברים יש הנקראים תרומה, כמו אלו שהוזכרו^כ, ועוד **אֵיִת תְּרוּמָה מְדֹאֲרֵיִתָּא** - יש תרומה

תרומה מ' תורה מ'

מקורות וציונים

פעמים רומזו ארבעים יום שהתורה ניתנה בהם, דאורייתא מחכמה לעילאה נפקא כדאייתא בוורה הקדוש יתרו ומחכמה ועד תפארת הוא ארבע ספירות כל אחת כלולה מעשר, ואז הרים הקדוש ברוך הוא שורש נפשות ישראל למקורם שעשאו תרומה כדאייתא במדרש רבה 'קדש ישראל לה' (ידימה ד ג) וכן נקראו ישראל ראשית ואז נעשו ישראל תרומה, שכמו שהקדוש ברוך הוא הכין התורה כן הכינו את נפשם לצמצם עצמם להיות כלי קיבול שאז קשר ה' יתברך את התורה בשורש נפשם למעלה. ולא היו אוכלים מאכל המזון מתתא לעילא רק מאכל דחברייא אכלין ליה.

ל. וכתב הגר"א שהענין דומה לתרומה, שהרי 'עין יפה' הוא אחד מארבעים, ואף כאן התורה נתנה למשה לבדו והוא נהג בה עין יפה ונתנה לישראל (נדרים לה). וכן הקדוש ברוך הוא נהג בעין יפה כמו שנאמר (משלי ד ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתִי אל תעוּבוּ' וקיימא לן (ב"ב סה) דנותן בעין יפה הוא נותן. [וראה ברכות ה. אבל הקב"ה נתן לחם תורה לישראל ושמש שנאמר (משלי ד ב) 'כי לקח טוב' וגו' ובמהרש"א שם].

לא. רמ"ק.
לב. בדפוס וילנא יש כאן גירסת נ"א דאכילנא מנא. וראה בתפארת התנוכי שמקיים גירסא זו ומפרשו ז"ל: הענין מדאורייתא שיעור התרומה אחד מארבעים נגד התורה שניתנה בארבעים יום, שהתורה נקראת בוה"ק פרשת בשלח (ח"ב סא) מוזנא דחברייא אכלין ליה 'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ז יב), וכדאייתא בוה"ק פרשת תרומה (ח"ב קג) לעילא מוחא נטיל ברישא ולבתר יהיב ללבא ולבא נטיל ויהיב לכבדא וכו' [-דהיינו שלמעלה ההשפעה נמשכת תחילה למוח ומשם ללב ואח"כ לכבד]. לתתא כבדא נטיל ברישא ולבתר איהו מקרב ללבא וכו' [-אבל למטה בגוף אכלין הוא הלאה הוא להיפך הכבד מקבל תחילה ואח"כ הוא מקרבו ללב וכו']. ואף המן שהיה לחם השמים אבל סדר

כו. רמ"ק ז"ל: לרמזו אל זה ידים עשר אצבעות בסוד מ"ה מאה, כי בשכר מאה הוא אוכל ומתנהג משפּעו, ויקחו לי ממש לי למאכלי כדפירשנו. ומפירוש זה נראה דעיקר מה שנקרא כאן שם תרומה הוא משום הרמת הידים שנרמז בוה ענין מאה ברכות [וכן הובא לעיל מהקרני אור]. אמנם הגר"א פירש שעיקר התרומה שנוכר כאן במאמר זה הם המאה ברכות עצמם. ז"ל: **ועוד 'והיה באכלכם מלחם הארץ'** רצה לומר תרומה של כל הברכות שהם מאה ברכות כמו שמבאר והולך שצריך לברך על כל מה שאוכל וכל האוכל בלא ברכה מועיל, דומיא דתרומה במיתה, מויד במעילה במיתה לרבי, וקודם שטועם הכון התרומה שהוא הברכה אסור לאכול ממנו כמו טבל.

כו. הגר"א פירש ז"ל: רוצה לומר תרומה של תורה שניתנה בארבעים יום. וכן פירש בקרני אור ז"ל: כלומר התורה נקראת 'תרומה'. ובדמשק אליעזר פירש כשלומד אדם בר ישראל בתורה צריך לתרום מלימודו מה שהוא צריך לתיקון נפשו.

כט. וראה בתיקוני הוהר (תיקון יו, לא) ז"ל: ואיהי אתעבידת תרומה לכלו מאה, ובגין דא שיעור תרומה תרי ממאה, לקבל תרין לוחין דאורייתא, דאיהי תורה דאתייהיבת בארבעין יומין, ודא איהו תורה מ'. [-ההמלכות נעשית תרומה לכל המאה, ומשום זה שיעור תרומה שני חלקים ממאה לכהן, כנגד שני לוחות התורה, שהיא סוד תורה שניתנה בארבעים יום, וזהו תיבת 'תרומה' כי אותיות תורה מ'].]

ובתפארת התנוכי פירש את ענין המ' יום ז"ל: תרומה דאורייתא היא ארבעים, שאורייתא רומז למזון החכמה, ובקבלת התורה נתן הקדוש ברוך הוא מזון זה לישראל, ובאותן ארבעים יום היה ההכנה מהתורה, וכדאייתא (ב"ר כד ה) שסידר הקדוש ברוך הוא בינו לבין עצמו את דברי התורה ארבעה פעמים כדכתוב (איוב כח כז) 'אז ראה ויספרה הכינה וגם הקרה', ואלו הארבעה

הָא פְּתִיב (שמות כד יח) 'וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאֲרָבָעִים לַיְלָה' 'לְחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה' (שם לד כח). נְטִירַת הַהָר עַד הַשְּׁתָּא הָאִי תְרוּמָה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכִינּוּן דְּמַלְפָּא לֹא אָכַל, אִיךְ אָבְרִין עֲבָדִי, דְּהָא לְבַתֵּר דְּאָמַר (ש"ה"ש ה א) 'אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי', לְבַתֵּר 'אָבְרִין רַעִים' (שם), יִבְרִין עֲבָדִי.

הַפְּתָר וְהַפְּבִיד

שהמלך לא אכל ולא נהנה מסוד ייחוד התורה^א, אִיךְ אָבְרִין עֲבָדִי - איך יאכלו העבדים, דהיינו משה רבינו, איך יכול ליהנות^ב, דְּהָא לְבַתֵּר דְּאָמַר (ש"ה"ש ה א) 'אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי' - כי לאחר שמתאר בפסוק את הייחוד העליון במה שאמר 'אריתי מורי עם בשמל' שהוא הייחוד בעליונים^ב, לְבַתֵּר - לאחר זה מתאר את השפע המגיע מזה לתחתונים ואמר 'אָבְרִין רַעִים' דהיינו 'יִבְרִין עֲבָדִי' - שיאכלו עבדיו, דהיינו שיהנו משפע זה התחתונים^ב.

יום^א, הָא פְּתִיב - הרי כתוב (שמות כד יח) 'וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאֲרָבָעִים לַיְלָה', וכתוב על אותם הארבעים יום 'לְחֶם לֹא אָכַל' (שם לד כח) - 'לחם' הבא מצד שפע המלכות לא אכל, וכן כתוב 'ומים לא שָׁתָה' - 'מים' הנשפעים מצד שפע התפארת לא שתה^ב. והטעם שלא אכל ושתה כי נְטִירַת הַהָר עַד הַשְּׁתָּא הָאִי תְרוּמָה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא - שמורה היתה עד עתה תרומה זו, שהיא התורה, לקדוש ברוך הוא^א, וְכִינּוּן דְּמַלְפָּא לֹא אָכַל - וכיון

מקורות וצייונים

וַיְהִי בְיוֹם כֹּלַת מֹשֶׁה (במדבר ז א). והגר"א כתב וז"ל: ולכן לא אכל משה בהר ארבעים יום עד שלמד התורה דאו סליק התורה לה', כמו שכתוב ברע"א מהימנא פרשת תרומה דהתרומה ללמוד אורייתא. [וברע"מ שם (ח"ב קלד): איתא בזה"ל: מאן דידיע מלה דאורייתא אצטריך למרדף אבתריה ולאולפה האי מלה מניה, לקיימא רזא דכתיב (שמות כה ב) 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי' [-מי שידוע דבר מהתורה צריך לרדוף אחריו ולמוד דבר זה ממנו לקיים סוד הפסוק 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי']].

ל. רמ"ק.
ל. רמ"ק וז"ל: אי אפשר לעבדא דהיינו משה רבינו עליו השלום הגורם הייחוד ליהנות. וראה בתפארת החנוכי שפירש וז"ל: וכיון דמלכא לא אכל איך יכלון עבדיו, שנתנית התורה זה הוא מאכלו דמלכא שהתורה היא אור פנימי שניתן לישראל, אכן נתנית התורה היא באור מקיף, ואור שהקדוש ברוך הוא מקיף את ישראל באור קדושתו נקרא אכילה דמלכא דוגמת אכילה כביכול שמכניס האוכל לתוכו.

ל. רמ"ק וז"ל: דהא לבתר דאמר אריתי וכו' דהיינו שתחלה היה הייחוד למעלה והנהו הספירות.

ל. רמ"ק וז"ל: ואחר כך יושפע למטה לתחתונים כאומרו אחר כך 'אכלו רעים' וכו'.

מזונו היה מתתא לעילא, ולכן תרומה דאורייתא היא ארבעים שאורייתא רומז למזון החכמה ובקבלת התורה נתן הקדוש ברוך הוא מזון זה לישראל [וכו'], וזה שמקשה ואי תימרין דאכילנא מנא שהרי אכלו את המן והמן הוא גם כן מאכל מתתא לעילא כמו שנתבאר לעיל.

ל. רמ"ק וז"ל: אי תימרין דאכילנא מינה מזכות התורה שנהנית ממנה. וכן הוא בקרני אור וז"ל: דאכילנא מינה ורוצה לומר שנהנית מהתורה.

ל. רמ"ק וז"ל: הרי כתיב 'לחם לא אכל ומים לא שתה' כלומר ממה שנשפע בזכות ייחוד התורה 'לחם' מצד השפע הנשפע ממלכות לא אכל, ומים' מצד השפע הנשפע מתפארת לא שתה. וראה בתפארת החנוכי שפירש עפ"י דרכו וז"ל: ומתריך שמושה לא אכל אפילו מן והוא הכלל מכל ישראל כדאיתא בוהר הקדוש, וכיון שהוא צמצם עצמו ואכל דלעילא הוא הצמצום של כלל ישראל.

ל. רמ"ק וז"ל: והכרח היה כי עד עתה לא נתייחד קודשא בריך הוא בשכינתיה מצד משה רבינו עליו השלום, והיינו 'מורשה' (דברים לג ד) אל תקרי מורשה אלא מאורסה, כאירוסין היא לגביה, עד לעתיד שתהיה 'כלת משה' נשואה ליה כדפירשו בתקונים ובחיבור זה בכמה דוכתי. [ונראה כוונתו שיהיה זה בזמן הקמת המשכן כמבואר בוהר תרומה (ח"ב קמז) על הפסוק